

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Шарипова Шаҳзода Мирзоғаниевна дар мавзӯи «Таҳлили қиёсии исмҳои сермаъно ва усулҳои тарҷумаи онҳо ба забони англисӣ (дар асоси маводди «Маснавии маънавӣ»-и Ҷалолуддини Балхӣ)» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси 6.2. Филология (6.2.14. Забонҳои типологӣ ва муқобилавӣ)

Дар забоншиносии муосир ба масъалаи таҳқиқу таҳлили забон ва услуби осори манзуми адибони адабиёти классикии тоҷикӣ форс муҳаққиқони зиёде чун С. Айнӣ, А. Мирзоев, М.Н. Қосимова, С. Ҳалимов, А. Ҳасанов (Ҳасанзода), О.Ҳ. Қосимов, А. Абдуқодиров, С. Анварӣ, Ш. Кабиров, Ш. Каримов, З. Мухторов, М. Саломов, С. Исматов, Қ. Мухторӣ, С. Ҳалимова, Х. Кабиров, Х. Табаров, З. Қўрғонов ва дигарон пардохта, паҳлуҳои гуногуни осори шоиронро аз ҷиҳати луғавию грамматикӣ ва услубӣ мавриди таҳлилу баррасӣ қарор додаанд. Аксари таҳқиқоте, ки доир ба баррасии паҳлуҳои гуногуни забони назм таълиф шудаанд, бештар ҷанбаи луғавию семантикӣ дошта, дар онҳо вижагиҳои умумии калимаҳо аз ҷиҳати ифодаи маъноӣ ва таҳлили категорияҳои луғавию семантикӣ мавриди баррасӣ қарор гирифтааст.

Дар забоншиносии тоҷикӣ доир ба таҳқиқу омӯзиши тарҷумаҳои осори манзум, ки дар заминаи забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ рӯйи қор омадааст, ба назар мерасад. Аммо чунин кӯшиш дар асоси матни «Маснавии маънавӣ»-и Ҷалолуддини Балхӣ то ҳол сурат нагирифтааст.

Аз ин рӯ, диссертатсияи Шарипова Шаҳзода Мирзоғаниевна ба яке аз ҳамин гуна масъалаҳо – «Таҳлили қиёсии исмҳои сермаъно ва усулҳои тарҷумаи онҳо ба забони англисӣ (дар асоси маводди «Маснавии маънавӣ»-и Ҷалолуддини Балхӣ)» бахшида шудааст, ки саривақтӣ ва қобили таваҷҷуҳ мебошад.

Пажӯҳиш аз муқаддима, се боб, хулоса, тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқ, рӯйхати адабиёт ва интишорот аз рӯйи мавзӯи диссертатсия иборат мебошад.

Дар мукаддимаи диссертатсия муаллиф доир ба мубрам будани мавзуи пажухиш, дараҷаи ҳаллу фаслгардии он дар забоншиносии тоҷик, мақсаду вазифаҳо, асосҳои назариявии таҳқиқот, сарчашмаҳои пажухиш ва нуктаҳои ба дифоъ пешниҳодшаванда, аҳаммияти назариву амалӣ, наwgониҳо, саҳми шахсии доwtалаб, тасвиби амалии натиҷаҳои таҳқиқ назарашро ба таври илмӣ баён кардааст.

Боби якуми диссертатсияи мавриди тақриз, ки «**Усулҳои тарҷуман калимаҳои аслии тоҷикӣ ба англисӣ**» ном дорад, фарогири 3 фасл буда, дар онҳо доwtалаби дараҷаи илмӣ онд ба кӯишу тадқиқотҳое, ки аз ҷониби забоншиносони ватаниву хориҷӣ доир ба масъалаҳои назарии сермаъноии калимаҳо дар забоншиносии умумӣ ва тоҷик, тарҷумаи вожаҳои аслии тоҷикии маъмули думаъно ва сермаъноии «Маснавии маънавӣ» бо як калимаи аслии англисӣ, бо якчанд вожаи аслии англисӣ ва бо вомвожаҳои дар забони англисӣ серистеъмол ва ғ. мавриди пажухиш қарор гирифтаанд. Диссертант ҳангоми таҳқиқи вожаҳои алоҳидаи сермаъноии асари мавриди назараш, ки дар асоси унсурҳои луғавии «устухон» ва «моҳӣ» чараён гирифтааст, ба чунин хулоса мерасад: «... барои маъноҳои навро соҳиб шудани унсурҳои луғавӣ нақши адибон хеле калон аст. Маҳз онҳо дар натиҷаи илова намудани дороиҳои нав ба сарватҳои луғавии он забонро сайқал дода, бо пеш гирифтани чунин иқдом дар таърихи забону адабиёти тоҷик ҳамчун атоқунандаи иқтидору тавоноии нав ҳисобида шудаанд» (Автореферат, с. 13).

Боби дуюми диссертатсия, ки мавсум ба «**Усулҳои тарҷуман вожаҳои иқтибосии «ММ» ба забони англисӣ**» мебошад, фарогири се фасл буда, диссертант дар чунин бахшҳо кӯшидааст, ки роҷеъ ба баъзе масъалаҳои баргардон шудани вомвожаҳои арабии дар «Маснавии маънавӣ» корбастгардида бо вожаҳои аслии англисӣ, як унсури қарзии сермаъноии лотинӣ, юнонӣ, фаронсавӣ, бо калимаҳои гуногуни лотинӣ, бо аносири луғавии мансуб ба якчанд забони дунё мисли лотиниву юнонӣ, лотиниву арабӣ, лотиниву тевтонӣ, форсиву келтӣ, лотиниву скандинавӣ, юнониву

арабӣ, лотиниву финикӣ ва ғ. маълумоти судманди қобили мулохизаеро ироа созад.

Довталаби дараҷаи илмӣ назари худро ба гунаи зерин нисбат ба масъалаи дар ин боб баррасшуда хеле равшан ва мушаххас баён намудааст: «Ҳангоми тарҷумани ду ё зиёда маънои вожаҳо мутарҷим унсурҳои луғавии лотиниву англосаксонӣ, фаронсавиву англосаксонӣ, иб्रиву англосаксонӣ, скандинавиву англосаксонӣ, лотиниву арабӣ, лотиниву тевтонӣ, лотиниву юнонӣ, лотиниву скандинавӣ, лотиниву скандинавиву англосаксонӣ, лотиниву арабиву англосаксонӣ, лотиниву англосаксониву олмонии бостон, фаронсавиву лотиниву финикиро мавриди истифода қарор додааст» (Автореферат, с. 27).

Боби сеюми диссертатсия «Хусусиятҳои сохтори калимаҳои тарҷумашаванда» шомили шаш фасл аст ва дар онҳо муаллифи рисола оид ба омӯзиши доираи маъноии унсурҳои луғавии гуногунсохти «Маснавии маънавӣ» ва ғ. маълумоти ҷолибу назаррасро матраҳ кардааст. Назари муҳаққиқ дар мавриди сермаъноии калимаҳои аз лиҳози сохтор гуногун қобили таваҷҷуҳ аст: «Бо вучуди омӯхта шудани бисёр самтҳои калимасозӣ то имрӯз хусусиятҳои маъноии онҳо, сабабҳои ба маънои маҳдуд ба қор рафтани қисме аз унсурҳои луғавии сохтаву мураккаб ва, баръакс, вӣжагии сермаъноиро қасб намудани ҳиссаи дигари онҳо ба таври мукамал ва дақиқ мавриди таҳқиқ қарор нагирифтааст» (Автореферат, с. 32).

Хулосаи диссертатсия дар 15 банд тадвин шуда, муҳимтарин бардоштҳои муаллиф дар онҳо нишон дода шудаанд.

Ҳамзамон бо дастовардҳои назаррас дар диссертатсия баъзе камбудиҳо ба назар расиданд, ки ба шакли эрод баён мегарданд:

1. Қисмати «Саҳми шахсии довталаби дараҷаи илмӣ дар таҳқиқот» (с. 10) андак фишурда аст, ҳарчанд пажуҳиш қори мукаммалу мушаххаси анҷомёфта мебошад.

2. Дар автореферат баъзе ғалатҳои имлоиву китобат (с. 9, 20, 31, 37) ба назар расид.

Хулоса, пажухиши илмий Шарипова Шаҳзода Мирзоғаниевна кори мустақилона анҷомдодашуда махсуб ёфта, дорои аҳаммияти назариву амалист, он баҳри ошкоргардии таъриху таҳаввул, доираи маънову вазифаҳои исмҳои сермаъно ва усулҳои тарҷумаи онҳо ба забонҳои ғайр мусоидат хоҳад кард.

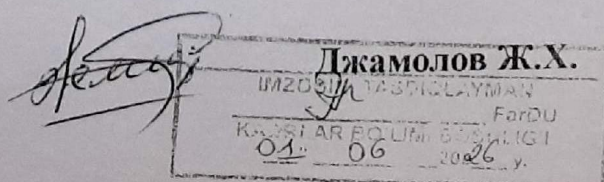
Диссертатсияи Ш.М. Шарипова бо ихтисоси илмий интихобнамудаи муаллиф мувофиқат менамояд. Мавзуи диссертатсия ва мазмуну мухтавои он ба доираи мавзӯ ва масъалаҳои таҳқиқӣ, ки дар шиносномаи ихтисоси илмий дараҷаи илмий номзади илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 6.2. Филология (6.2.14. Забонҳои типологӣ ва муқобилавӣ) таъйин шудаанд, мувофиқат мекунад.

Диссертант аз рӯи мавзуи таҳқиқоташ дар маҷмӯъ 13 мақолаи илмӣ ба нашр расонидааст, ки аз он 7 ададаш дар саҳифаҳои маҷаллаву маҷмуаҳои илмий дар феҳристи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ФР вучуддошта интишор шуда, мазмунӣ кори илмиашро пурра инъикос кардаанд.

Бо ҳамин тартиб, автореферати диссертатсияи Шарипова Шаҳзода Мирзоғаниевна «Таҳлили қиёсии исмҳои сермаъно ва усулҳои тарҷумаи онҳо ба забони англисӣ (дар асоси маводди «Маснавии маънавӣ»-и Ҷалолуддини Балхӣ)», ки барои дарёфти дараҷаи илмий номзади илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 6.2. Филология (6.2.14. Забонҳои типологӣ ва муқобилавӣ) пешниҳод гардидааст, мутобиқи таҳқиқоти илмӣ ба анҷом расида, ба талаботи бандҳои 32-35-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, № 267 тасдиқ шудааст, мувофиқ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмий номзади илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси номбаршуда мебошад.

Муқарриз:

Доктори фалсафа оид ба илмҳои филологӣ (PhD),
дотсенти кафедраи забоншиносии
Донишгоҳи давлатии Фарғона

Суроға: 150001 Ҷумҳурии Ўзбекистон,
шаҳри Фарғона, Янги аср,
хонаи 21, хучраи 88.

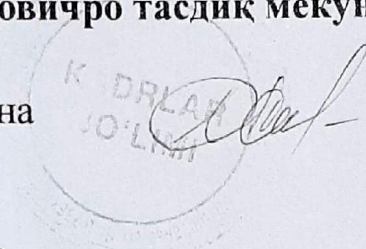
Тел: (+998) 99 300 85 68

Е-mail: jumaboyjamolov@gmail.com

**Имзои доктори фалсафа оид ба илмҳои филологӣ (PhD), дотсент
Джамолов Жумабой Хисеновичро тасдиқ мекунам:**

Сардори Раёсати кадрҳои

Донишгоҳи давлатии Фарғона

Абдусаторов Ф. А.

Суроға: 150001 Ҷумҳурии Ўзбекистон,
ш. Фарғона, Мураббийлар кўчаси 19.

Тамос: (+99873) 244-44-15

Е-mail: fardu_info@umail.uz

Сомона: <https://www.fdu.uz/>

1 июни соли 2026